

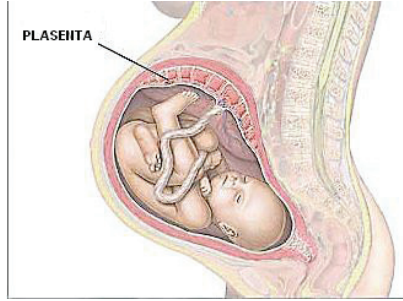
Denizli muhabirimiz Mert Küçük, HÜ Tıp Fakültesi mezunu. Şu anda da Denizli Tıp Merkezi'nde kadın hastalıkları ve doğum uzmanı. Mert, "kronik birtakım rahatsızlıkların temeli anne karnında mı atılıyor?" sorusuna, bu konuda gerçekleştirilen araştırmaları derleyerek yanıt veren bir çalışma hazırladı.

FETAL PROGRAMLAMA

fetal boy ile erişkin vücut kompozisyonu arasındaki ilişki incelendi. Doğum ağırlığıyla olguların o anki tüm vücut ağırlıkları, yağsız vücut ağırlığı ve kemik kütlesi arasında anlamlı bir ilişki bulundu. Araştırmacılar, bu bilginin kemik ve kas gelişiminin, rahimiçi yaşamdaki genetik ve çevresel faktörler tarafından programlandığı varsayımına katkıda bulunduğunu öne sürüyorlar.

Finlandiya'da yapılan bir başka araştırmada, anneleri uzun boylu olan, hem uzunluk hem ağırlık olarak gelişimi geri olan çocuklarda ileri yaşlarda kalça kırığı riskinde artış saptandı. Yine aynı ülkede yapılan bir başka araştırmada da, düşük plasental ağırlığı olan ve doğumda ince görünümü olan yeni doğanların, ileri yaşlarda koroner arter (kalbi besleyen atardamarlar) hastalığından öleme riskleri daha yüksek bulundu. Araştırmada anneleri gebelik döneminde şişman olan erkeklerin kalp krizinden ölüm riskinin arttığı da öne sürülüyor.

ABD'de yapılan bir araştırma da, kadınlarda düşük doğum ağırlığı, yüksek tansiyon riskiyle ilişkili bulundu. Araştırmacılara göre, doğum öncesi maruz kalınan bazı etkenlerin, yüksek tansiyona yol açtığı ve erişkin kronik hastalıkların nedeni olabileceği iddia ediliyor. Bir başka araştırmada da, doğumda plasental ağırlığı yüksek ve doğum ağırlığı düşük olan bebeklerin, erişkinlik döneminde yüksek tansiyon riskinin daha fazla olacağı yolunda sonuçlar ortaya koydu. Placenta ile fetus arasında böyle bir uyumsuzluğun, fetusta dolaşimsal bir uyuma yol açması olabileceği ve

bunun erişkinde yüksek tansiyon rahatsızlığıyla ilişkili olabileceği öne sürülmekte. Yapılan çalışmaların ışığında, fetal ağırlık ve plasental ağırlık ortalamalarına ve yenidoğanın diğer fiziksel ölçümlerine göre, gelecekte yüksek tansiyon ve kalp-damar sistemi hastalıkları geliştirme olasılığı yüksek olan kişileri, doğumda tanımlamak mümkün olabilir.

Bütün çalışmaların uzlaştığı nokta plasental ağırlık, fetal ağırlık ve yenidoğanın diğer ölçüm sonuçlarının, artan öneme sahip olacağı yolunda. 1900'lü yıllardan beri plasental ağırlık ölçümü birçok ülkede genel uygulama kapsamına girmiş olmasına rağmen ülkemizde bu uygulama hâlâ yok. Tüm yenidoğanların plasentalarının tartılması ve diğer fiziksel (antropometrik) ölçümlerinin yapılarak kaydedilmesi, erişkin kronik hastalıklarıyla bu değerler arasındaki ilişkiyi saptayabilmek için ileriye yönelik ve geriye dönük çalışmaların yapılabilmesine olanak tanıyacak. Bu konuları inceleyen ileri çalışmalar, tıbbın hastalıklara bakış açısını değiştirebilecek gibi gözüküyor.

- Kaynaklar**
- Godfrey KM. The role of the placenta in fetal programming-a review. *Placenta*. 2002;23 Suppl A:S20-7.
- Leon DA, Lithell HO, Vagero D, Koupliova I, Mohsen R, Berglund L, Lithell UB, McKeigue PM. Reduced fetal growth rate and increased risk of death from ischaemic heart disease: cohort study of 15000 Swedish men and women born 1915-29.
- Naeye RL. Do placental weights have clinical significance? *Hum Pathol*. 1987;18(4):387-91.
- Gale CR, Martyn CN, Kellingray S, Eastell R, Cooper C. Intrauterine programming of adult body composition. *J Clin Endocrinol Metab*. 2001;86(1):267-72.
- Cooper C, Eriksson JG, Forsen T, Osmond C, Tuomilehto J, Barker DJ. Maternal height, childhood growth and risk of hip fracture in later life: a longitudinal study. *Osteoporos Int*. 2001
- Forsen T, Eriksson JG, Tuomilehto J, Teramo K, Osmond C, Barker DJ. Mother's weight in pregnancy and coronary heart disease in a cohort of Finnish men: follow up study. *BMJ*. 1997;315(7112):837-40.
- Curhan GC, Chertow GM, Willett WC, Spiegelman D, Colditz GA, Manson JE, Speizer FE, Stampfer MJ. Birth weight and adult hypertension and obesity in women. *Circulation*. 1996;94(6):1310-5.
- Barker DJ, Bull AR, Osmond C, Simmonds SJ. Fetal and placental size and risk of hypertension in adult life. *BMJ*. 1990;301(6746):259-62.
- Lao TT, Wong WM. Placental ratio and intrauterine growth retardation. *Br J Obstet Gynaecol*. 1996;103(9):924-6.

Birçok çalışmada anne ve yenidoğan fiziksel özellikleri, plasental ağırlık, fetal ağırlık (cenin ağırlığı) ve yenidoğanın çeşitli fiziksel ölçümleriyle bunların birbirine oranlarının, erişkin dönemde ortaya çıkan kronik hastalıklarla ilişkili bulunması, son yıllarda plasenta ve anne karnındaki bebeğin yaşamı üzerinde yoğun araştırmalar yapılmasına yol açtı. Plasenta, fetus ile anne arasında besin ve oksijen alışverişini sağlayan disk biçimli bir oluşum. Doğumda rahim duvarından ayrılır ve bebeğin doğumundan sonra da atılır.

"Fetal programlama" adı verilen varsayım, erişkin kalp ve damar sistemi hastalıkları gibi kronik hastalıkların çoğunu, bebeğin anne karnında maruz kaldığı ortama ve faktörlere bağlamakta. Fetal kalp damar sisteminin anne karnındaki genetik ve çevresel değişikliklere uyumu, bebeğin vücut yapısındaki, hormonal sistemindeki ve metabolizmasındaki değişimlerin doğum sonrasında yaşam üzerine uzun dönemli etkileri olabilir. Bunları iyileştirmeye yönelik çalışmaların yalnızca kısa dönemli değil, uzun dönemli sonuçları da olabileceği düşünülüyor.

Bu varsayım kapsamında, düşük doğum ağırlığıyla kalp krizinden ölüm arasında da anlamlı ilişki bulundu. Doğum ağırlığındaki 1000 gramlık artışın, erkeklerde kalp hastalığından ölümü 0,77 kat azalttığı saptandı. Bu oranın kadınlarda daha az olduğu da tesbit edildi.

38.351 kişi üzerinde yapılan bir araştırmada, yedi yaşına gelindiğinde, doğum sırasında plasental ağırlığı fazla olan çocukların %5,6'sında nörolojik sorunlar tespit edildi. Plasental ağırlıkları normal olan grupta bu oranın %4,2 olduğu bulundu. Bir başka çalışmada da, fetal ağırlık ve

Özel Günlerin Bilinmeyen Yüzü?

Kız çocuğu doğumdan itibaren gerek bedensel gerekse psikolojik yönden farklı tablolar gösterir. Bu tabloların biri, genç kızların yaşamının önemli başlangıçlarından olan ilk adet kanaması, dığeriyse kanama öncesinde görülen gerginlik belirtileridir. İşte bu gerginlik haline adet öncesi gerginlik anlamına gelen "Premenstrual Sendrom" (PMS) denir. İlk kez 1931'de, modern anlamda tanımlanan PMS, bir zamanlar tümüyle psikolojik kabul edilirken fizyolojik ve bilinmeyen yönleriyle yeniden gündeme geldi.

PMS belirtileri açısından toplumlar da farklılıklar gösteriyor. Örneğin, Uzakdoğulu kadınlar

da en sık rastlanılan şikayet ağrıyken gelişmiş batı toplumlarında en sık karşılaşılan yakınma depresyon. Yapılan araştırmalar, depresyon şiddetinin bir yansıması olarak da kadınların %70'inin tekrarlayan intihar girişimlerinde buldukları belirlemiştir. ABD'de Halloway hapishanesinde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre kadınların işledikleri suçlarının %93'ü, adet öncesi dönemde işlenmiştir.

Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı öğrencilerinden Ayşe Önder ve Emel Agartan ile oluşturduğumuz ekiple düzenlediğimiz anketi 3-4. sınıf hemşirelik ve ebelik öğrencilerine uyguladık. Anket sonucu, öğrencilerin %48,2'sinde adet öncesi dönemde yaşanan

sıkıntılar, günlük faaliyetleri etkiliyordu. Bunun yanı sıra öğrencilerde bu dönemde gerginlik, iştah artışı, alınganlık gibi yakınmaların arttığı ortaya çıktı. Gerçekten olumsuz sonuçlar doğurabileceği kanıtlanmış olan bu duruma çözüm bulabilmek için sağlık kuruluşlarında bu tabloların gözardı edilmemesinde yanayız. Üniversitelerde ergenlik dönemindeki kızlara üreme sistemi ve adet dönemiyle ilgili sorunlarına çözüm getirecek sağlık danışmanları bulunmalı. Genç kızlarımıza yardımcı olabilecek hizmet birimleri, bu şikayetlerle başetmelerinde büyük destek olacaktır.

Banu Karaoz

Bilim ve Teknik Kulübü Aydın Muhabiri, Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi